

O ANALIMA HPD-A 2021-2024: POSTIGNUĆA I IZAZOVI

Krešimir Petković

<https://orcid.org/0000-0003-3319-1838>

Fakultet političkih znanosti
Sveučilište u Zagrebu

Zaprimljeno: 28. 11. 2024.

E-mail: kresimir.petkovic@fpzg.hr

Misija

Predano i s integritetom, u suradnji s uredništvom časopisa, Hrvatskim politološkim društvom, autorima i ostalim dionicima, obavljati urednički posao na objavljivanju akademskog i strukovnog godišnjaka koji predstavlja politološku akademsku produkciju i Hrvatsko politološko društvo kao strukovnu udrugu.

Vizija

Krajem 2024. imati četiri objavljena broja akademskog godišnjaka – svaki najkasnije u prosincu tekuće godine – s relevantnim izvornim i preglednim politološkim i ostalim društvenoznanstvenim radovima na hrvatskom i engleskom i recenzijama knjiga, indeksirana u mjerodavnim bazama i prepoznata po kvaliteti u nacionalnoj i regionalnoj strukovnoj javnosti.

Iz Prijedloga glavnog i izvršnog urednika *Analas Hrvatskog politološkog društva* u razdoblju 2021-2024 Fakultetskom vijeću Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu

Objavom četvrtog godišnjaka u nizu, uredništvo *Analas Hrvatskog politološkog društva*, imenovano odlukom Fakultetskog vijeća Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 28. siječnja 2021., ispunilo je svoju temeljnu mandatnu zadaću. Prije prepuštanja kormila u ruke novom kapetanu i posadi, koji će se suočiti s novim društvenim i političkim olujama – u kojima će, kao i uvijek, biti teško pronalaziti dobre tekstove – preostaje rekapitulirati rezultate rada ovog uredništva, reflektirati o mogućnostima razvoja časopisa te ukratko predstaviti naš posljednji broj čitateljstvu.

Čak i ako si glavni urednik u odlasku može dozvoliti nešto više slobode, nad zvonkošću sintagme "postignuća i promašaji" ipak je prevladala fraza suvremene ekonomske kulture. Ista je kultura, uostalom, kako se dade uočiti iz epigrafa teksta, od religijskih pojmova napravila korporativne klišeje, nadmašivši time i Schmittove metodologijske postulate o pojmovima političke znanosti. Misije i vizije odavno nisu posao svetaca nego menadžera. No, u suočavanju s "izazovima", i nismo toliko

sagriješili, odnosno promašili koliko se moglo. Prvi broj *Anala* počeli smo optimistično, a rekapitulacija četverogodišnjeg rada donosi oprezan pesimizam onih ostarjelih koji se nadaju da su stoga i nešto mudriji te osjećaju umjereno zadovoljstvo ostvarenim.

Što smo napravili u protekle četiri godine?

Koja su, dakle, naša postignuća u izgradnji časopisa kao maloga javnog dobra politologije, drugih disciplina društvenih i humanističkih znanosti te šireg skupa zainteresiranih u građanskoj javnosti? Možda je lakše početi od manjih i razmjerno nevažnih, formalnih stvari pa polako doći do onoga što smatram srcem dobrog časopisa. Sasvim doslovno, od izvanjske ovojnice pa do jezgre, u dobro poznatoj metafori ljuštenja luka.

Prvo, promijenili smo dizajn časopisa, zadržavši kontinuitet s nekim elementima dizajna korica i prijeloma, ponajprije stilizacijom naslova časopisa, kako bi uvažili tradiciju i zadržali njezinu prepoznatljivost. Stari dizajn korica podsjećao je na školske udžbenike iz 1990-ih. Imao je ograničeni, anakroni šarm. Redizajn pak naginje recikliranom minimalističkom šiku koji je više u duhu vremena koje nastoji povezati konzumerizam i brigu za okoliš pa smeđa ljepenka kao marketinški preferirana površina zamjenjuje sjaj plastifikacije. Četiri broja – crni, smeđi, žuti i bijeli – variraju iste četiri boje u istim elementima na koricama i tako čine povezanu estetsku cjelinu. Ipak, inkunabule već dugo ne izazivaju ushit, a nove tehnologije tisak su učinile izlišnim što nas vodi drugom sloju u našem ljuštenju *Anala*.

Unutar samih korica, čemu može posvjedočiti većina koja pristupa sadržajima *Anala* preko elektroničkih zaslona svojih računala i nepametnih telefona, iz stupaca smo prešli u retke i sasvim približili citatni stil šestom izdanju standarda koji koristi Američko udruženje za psihologiju (*APA*) te promijenili načine formatiranja osvrti, recenzija i prikaza. Razlozi za ovaj niz izmjena nisu bili estetski: htjeli smo isključiti mogućnost da to što nezaobilazni Google Scholar baš i ne "ubire" reference iz časopisa nije posljedica njegova internog formata. Iz istog smo razloga uz članke u pdf-u počeli objavljivati i njihove verzije u JATS XML formatu kada je portal hrvatskih znanstvenih časopisa Hrčak otvorio tu mogućnost. U sklopu promjene formata, također smo jasno istaknuli autorstva recenzijskih formi, uključujući i dodane poveznice na ORCID profile autora recenzija, osvrti i prikaza, kako bi se izbjeglo brkanje autora tih tekstova i autora recenziranih i prikazanih djela (i automatska upozorenja za uklanjanje sadržaja koja dolaze od nositelja prava).

Time smo došli do nešto važnijeg niza promjena, koje se tiču konteksta, pažnje i vremena koji utječu na proizvodnju i konzumaciju akademskih tekstova danas. Kako godišnjak ne bi zaostajao za brzinom događaja te potrebama autora i čitatelja za ažurnijim objavljivanjem, uveli smo danas već standardno objavljivanje pojedinačnih tekstova "na mreži najprije" prije cjelokupnog godišnjaka koji izlazi u prosincu. Stoga smo pokrenuli i novu, u potpunosti dvojezičnu, internetsku stranicu časopisa te uveli nove sadržaje kako bi stranica zadržala dinamiku objave i pažnje: rubriku s analitičkim komentarima (*Blog Anala HPD-a*) i audio-intervjue u kojima su gostovali društveni znanstvenici i predstavljali svoja istraživanja (*Politološki podcast*). Na stranici i na društvenim mrežama, predstavljali smo, uz odgovarajuće prigodne uredničke komentare, tekstove, temate i cijele brojeve. Drugim riječima, poput čovjeka iz vica koji nosi sat na nozi, kako bi išli u korak s vremenom, osuvremenili smo formu prezentacije i proširili paletu sadržaja.

Premda su naznačene formalne promjene, dodatni sadržaji i njihovo oglašavanje zahtijevali više uredničkog truda i vremena te imaju nesumnjivu važnost po sebi, oni ipak nisu ono bitno u akademskom, dakle znanstvenom časopisu. Znanstveni časopis čini kvaliteta anonimno recenziranih tekstova koji bivaju čitani i citirani u drugim znanstvenim radovima u relevantnim časopisima čime se pokazuje da su dio znanosti koja se kreće zajedno s cjelinom kulture. Postoje bitni problemi s tim pristupom,¹ no zasad nema boljeg mjerljivog pokazatelja kvalitete, a njega uvažava i "državna znanost" kroz kriterije vrednovanja i napredovanja znanstvenika. S našim časopisom indeksiranim u Scopusu, varirali smo od drugog preko četvrtog kvartila pa opet drugog – jedno vrijeme bili smo čak i prvi u Hrvatskoj među časopisima društvenih znanosti u mjerodavnoj kategoriji² – da bi se privremeno smjestili u trećem kvartilu.

U procesu "lova na citiranost" ulogu igra i sreća. Urednik može predviđati i katkad pogoditi no, kao u glazbenoj industriji, ne može sa sigurnošću znati koji će tekst postati citatni hit; ponešto je i jako čitano, ali nije citirano, i obrnuto; moment kojim rad dobiva citiranost i ritam citiranja također može varirati, no određena načela kojih smo se držali trebala bi pomoći da časopis bude znanstveno respektabilan što se na kraju barem donekle očituje u polaganom dizanju ili održavanju kvalitete i citiranosti. Ta načela dakako nemaju izravne veze s fetišizmom citatometrije i povezanim taktikama koje smo katkad i sasvim nerazborito ignorirali, recimo u prvome broju s velikim brojem recenzija i prikaza koje su u sustav uvedene kao odvojenih trinaest jedinica.³

Čini mi se, naime, nakon četiri godine uređivanja časopisa, da je osnovno načelo dobrog uredničkog pristupa slično načelu koje vrijedi i inače u životu u ophođenju s ljudima. Riječ je o poštovanju, u ovom slučaju prema autorima i recenzentima što je i istaknuto u inauguralnom programskom dokumentu iz kojega su kao epigrafi izdvojeni "misija" i "vizija".⁴ Sa strane uvažavanja autora, to načelo znači brzinu, transparentnost i kvalitetu obrade priloga uz komunikacijsko uvažavanje autora kao dionika. Nešto slično prijemu i obradi pacijenata bez obzira koliko neki među njima sami katkad nastojali iskriviti komunikaciju ili čak bili nasilni. Ovu metaforu treba slijediti do kraja procesa. Kao u Habermasovu viđenju terapijskog diskursa gdje se analitičar i pacijent moraju složiti u tumačenju da bi ono bilo djelatno, autori moraju

¹ Oni idu puno dalje od negativnih citata, samocitiranja i citatnih klubova umreženih i pri-stranih klika. Još u prvom broju ovog uredništva, Anali su se kroz jednu recenziju dotaknuli birokratizacije znanosti (v. Petek, 2021). Citiranost i rangiranost ne znače nužno kvalitetu koja će izdržati test vremena niti postoji nužna jednakost između citiranosti i kvalitete. Sustav globalne znanosti s časopisima indeksiranim u bazama podložan je i korupciji i promašajima kao i drugi obrasci kulture.

² Prema indeksu Scimago koji rangira časopise u Scopusu, Anali su prema pokazateljima za 2022. objavljenim 2023., bili prvi na listi među društvenoznanstvenim časopisima u Hrvatskoj s faktorom utjecaja 0.355 da bi u godini nakon pali iz drugog (Q2) u treći kvartil (Q3) u kategoriji Sociologija i politička znanost.

³ Kako se ta forma akademske komunikacije, ma koliko je u skladu s dobrim akademskim običajima, ubičajeno ne citira, kviri omjer objavljenog i citiranog te negativno djeluje na rang časopisa.

⁴ *Shvaćajući Anale HPD-a kao godišnje glasilo politologije kao znanosti i struke, uredništvo će se u svom radu voditi načelima akademske kvalitete, izvornosti i relevantnosti radova, korektnosti prema autorima i recenzentima, zastupljenosti različitih autora politološke i drugih struka te ravnomjerne poddisciplinarnosti i interdisciplinarnosti zastupljenosti. Buduće uredništvo obvezuje se strogo poštovati periodiku izlaženja te kriterije koji omogućuju indeksiranje u prestižnim znanstvenim bazama podataka kako bi pomoglo vidljivosti i citiranosti objavljenih radova.*

dobiti konačnu verziju svog teksta na pregled, završnu korekturu, redakтуру i autorizaciju. Time se minimiziraju greške i isključuje mogućnost da autori potpišu ono što nisu napisali što se ponekad u uredničkom procesu događa.

Nadalje, i radovi vidno ispod standarda kvalitete i oni koji su promašili časopis, zaslužuju brzu i argumentiranu negativnu uredničku recenziju dok svi koji to nisu i nisu promašili časopis zaslužuju nepristrane anonimne recenzije specijalista u užem području odrađene u razumnom roku, dakle što brže a da to ne ide nauštrb kvalitete procjene. To znači dobar odabir kompetentnih recenzenata, ponekad pristojno podsjećanje na rokove, no, ponajprije, poštivanje samih recenzenata kroz uvažavanje njihovih argumenata i njihove prosudbe teksta. Urednici također imaju reputaciju, pozitivnu ili negativnu, uvažavanja recenzija. U vrijeme ovog uredništva, recenzenti koji su uvjetovali objavljujivost prepravcima, uvijek su dobivali prepravljene tekstove s popratnim pismima autora na naknadni pregled i procjenu.

Ponekad je to značilo i anonimiziranu deliberaciju između autora i recenzenata s urednikom kao moderatorom koja je dovela do uzajamnog učenja kroz proces recenziranja i do boljih ishoda tog procesa u vidu kvalitetnijih radova. Ponekad je taj proces značio i dolazak u bezizlaznu poziciju, *deadlock*, koji je, u slučaju podijeljenih i dobro argumentiranih mišljenja recenzenata, trebalo riješiti trećom recenzijom⁵ o čemu kao i ishodu treba obavijestiti recenzenata koji nije zadovoljan tekстом. Dakako, u cijelom procesu valja uvažavati i urednički savjet. Pred njim valja održavati proces publiciranja dovoljno transparentnim i iznijeti sve relevantne sporove te ga s uvažavanjem tretirati kao koristan deliberacijski forum za kvalitetu uredničkih odluka. Uvijek treba imati u vidu članove uredničkog savjeta kao ljude i znanstvenike čije se ime nalazi u impresumu časopisa u radu kojega su pristali sudjelovati.⁶

Drugo važno načelo je otvorenost. Ona ima više lica. Prvo je raznolikost problema, pristupa, metoda i perspektiva. Otvorenost funkcionira i unutar uvriježenih granica disciplina i preko njih. Subdisciplinarna zastupljenost u brojevima koje smo objavili dobro je balansirana, dok je interdisciplinarna zastupljenost koju smo programski deklarirali mogla biti naglašenija i razvijenija. Valja ipak zabilježiti priloge drugih znanstvenika uz politologe: objavljivali smo u ove četiri godine radove sociologa, psihologa, filozofa, povjesničara, jezikoslovaca, komunikologa i pravnika. Možda bi daljnji razvoj interdisciplinarnog dijaloga značio pomicanje časopisa prema općem društvenoznanstvenom časopisu dok je temeljni identitet Anala HPD-a

⁵ Urednici časopisa zasuti priložima više kvalitete imaju snažan poticaj odbiti tekst u tim okolnostima, kao onaj koji nije dovoljno dobar. Mali časopisi poput Anala koji se moraju boriti za dobre tekstove mogu si priuštiti tradicionalnije načelo pravednosti: *in dubio pro reo*. Primijenjeno na područje akademskog izdavaštva, ono znači da u slučaju dvojbe treba ići u korist ili barem ne oštetiti autora.

⁶ Imajući loše iskustvo s drugim politološkim časopisom u čije sam uredništvo svojevrmeno bio pozvan da bih se osvjedočio manipuliranju uredničkim procesom, posebno politikom recenzija, i općenito, poprilično besramnom makijavelizacijom časopisa, da bih iz njega protestno istupio kada sam nakon svega kroz svoje ime u impresumu potpisan pod ono za što sam jasno dao do znanja da ne želim potpisati, bio sam posebno osjetljiv na naznačene aspekte uredničkog procesa. Stoga sam, unatoč zahtjevnosti i velikoj količini energije koju to iziskuje, nastojao osigurati uvažavanje svih dionika i stvarnu povezanost forme procesa i njegovih ishoda. Ideologijska ujednačenost pitanja forme čini nevažnima no realna situacija postojanja razlika u stvarnom društvenom kontekstu ideološke poduzetnike tjera na makijavelističke tehnike u vulgarnom smislu cilja koji opravdava sredstva uključujući manipulaciju i falsifikate, ali i popriličnu odsutnost standarda izvan područja političke fiksacije takvih urednika.

ipak politologijski. Možda je sadašnja ravnoteža optimalna: uvažavanje raznolikosti pristupa i autora s raznih institucija, ali sa sidrištem u politologiji, no to je "izazov" za iduće uredništvo o čemu reflektiram na odgovarajućem mjestu kasnije u tekstu. Dodatni prostor za gostujući temat i sustavni dijalog politologa i pripadnika drugih disciplina zasigurno postoji.

Važnije lice otvorenosti, barem za politologe, jest političko. Otvorenost znači – u okvirima onoga što nije bitno iskrivljeno i pristrano te ima akademsku vrijednost – prijemčivost za tekstove različitih političkih perspektiva koji čine dio složene cjeline, dajući čitateljima mogućnost usporedbe i tako dodanu vrijednost broju kao cjelini. To su, u ove četiri godine, demonstrirale različite perspektive radova unutar blokova, poput različitih shvaćanja suverenosti u ovom broju ali i drugih, ponekad oprečnih perspektiva u prethodnim brojevima.

Otvorenost, konačno, znači i otvorenost za kritiku i polemiku koju smo demonstrirali u tri posljednja broja kroz nekoliko razmjena znanstvenika na različitim ideologijskim, disciplinarnim, teorijskim i metodologijskim pozicijama (usp. Kulenović, 2022a; Sesardić, 2022; Kulenović, 2022b; Jerbić, 2023; Glavaš, 2023; Pandžić, 2024a; Grdešić, 2024; Pandžić, 2024b). Zatvaranje u politički balon istomišljenika opasna je regresija koja je nažalost naglašena upravo u akademskom životu posljednjih desetljeća te nažalost nije zaobišla ni Hrvatsku. Ono umanjuje integritet i relevantnost društvenih znanosti otežavajući katkad razlikovanje znanosti i aktivizma. Svakom časopisu koji postane glasilo ideološke sekte ne piše se dobra budućnost.

Uvažavanje tih načela – poštovanje prema dionicima i otvorenosti u više njezinih dimenzija – uz integritet recenzijskog procesa trebalo bi pripomoći dizanju ili barem održavanju kvalitete te tako i ranga časopisa premda u toj utakmici uredništvo ovisi o kontekstu koji ne kontrolira, društvenim i političkim trendovima te uostalom o konkurenciji koja može raditi posao na višoj razini kao što u nogometu naprosto postoji bolja nogometna momčad od vaše. Postignuća zavrjeđuju još nekoliko sasvim kratkih napomena. Prosječna brzina obrade objavljenog članka bila je za ozbiljan akademski časopis izrazito visoka, tek nešto više od dva mjeseca, periodika izlaženja uredna, uvijek unutar kalendarske godine u prosincu, što u povijesti časopisa nije bio slučaj, citiranost po članku mršava i otužna, ali za mali društvenoznanstveni časopis iz Hrvatske poput *Anal*a pristojna, čitanost veoma visoka u usporedbi s drugim društvenoznanstvenim i humanističkim časopisima, s visokim medijskim odjekom nekih priloga, stopa odbijanja ipak pristojna, što svjedoči o interesu autora za časopis i selektivnosti kriterija.

Na kraju dijela uvodnika o postignućima, za razliku od Almodóvara, neću ponuditi paralelne majke nego tek donekle paralelne tablice. Uz odgovarajuća objašnjenja u bilješkama, u *Tablici 1* su dostupni precizni kvantitativni pokazatelji koji moje prethodne primjedbe premještaju iz područja mekših utisaka u onu čvršćih i usporedivih pokazatelja za one koji žele provjeriti utemeljenost mojih impresija danih u nezahvalnom žanru uredničke samoetnografije. *Tablica 1* održava iste one kriterije procjene koje smo primijenili na rad prethodnih uredništava (v. Petković, 2021), te priliku za usporedbu budućim uredništvima u njihovim samovrednovanjima.

Tablica 1. Brojevi 18-21: *glavni urednik: Krešimir Petković; izvršni urednik: Leon Cvrtila; broj članova uredništva: 14*⁷

Godište	2021	2022	2023	2024	\bar{x} ⁸
Stvarno vrijeme objave	prosinac 2021	prosinac 2022	prosinac 2023	prosinac 2024	bez kašnjenja
Naklada	220	220	220	220	220
Cijena	50kn	50kn	10€	10€	8,32€ ⁹
Broj stranica	470	352	320	394	384
Broj radova	16	9	11	11	11,75
Izvorni znanstveni	9	7	10	7	8,25
<i>Pregledni</i>	6	1	1	3	2,75
<i>Prethodno priopćenje</i>	0	1	0	1	0,5
<i>Nerecenzirano</i>	1 ¹⁰	0	0	0	0,25
Od toga hrvatski/ engleski ¹¹	11/5 = 2,2	6/3=2	10/1=10	8/5=1,6 ¹²	35/14=2,5
Broj odbijenih radova ¹³	11	14	10	12	11,75
Omjer prihvaćeno/odbijeno	16/11	9/14	11/10	11/12	47/47=1
Prosječno vrijeme od zapri- manja do prihvaćanja ¹⁴	44	80,11	59,18	96,37	66,72
Osvrti, recenzije, prikazi, polemike ¹⁵	13	11	6	9	9

⁷ Od toga sedam s inozemnom akademskom afilijacijom.

⁸ Aritmetička sredina brojeva u danom redu tablice, izuzev redova s omjerom hrvatskih i engleskih tekstova, prihvaćenih i odbijenih radova te čitanosti.

⁹ Preračunavanje valuta po fiksnom tečaju 7,5345 kuna za 1 euro.

¹⁰ Izlaganje na skupu (O'Leary, 2021) kao uvodnik temata.

¹¹ Broj hrvatskih i broj engleskih radova stavljeni su u omjer, a broj u posljednjem stupcu dobiva se podjelom ukupnog broja hrvatskih s ukupnim brojem engleskih radova u svim godinama uredničkog mandata.

¹² Jedan je tekst na mreži objavljen dvojezično (Vuksan-Ćusa i Šalaj, 2024).

¹³ Odbijanja uključuju i urednička odbijanja (tzv. desk rejections), koja su u ove četiri godine uvijek bila ažurna i argumentirana i odbijanja kroz anonimne izvanjske recenzije. Iako bi to "pojačalo" statistiku, u stopu ne ubrajam tekstove koji bi autori uputili na prethodnu procjenu s upitom o mogućnostima objave no ne bi formalno uputili u proceduru, najčešće jer bi procjena bila negativna ili nedovoljno obećavajuća, a ne uključujem ni nekoliko iz različitih razloga povučenih tekstova, uključujući i nevoljkost autora da se na bilo koji način mijenja tekst.

¹⁴ Ne uključuje nerecenzirane tekstove da ne utječu na bitnu statistiku: nerecenzirani se tekstovi, najčešće recenzije i prikazi, u pravilu brzo prihvaćaju. Prava kušnja brzine procedure u časopisu su recenzirani tekstovi koji su u Analima ovog uredništva prolazili od najmanje dvije, ponekad tri, a najviše pet anonimnih vanjskih recenzija. Valja također napomenuti da vrijeme između zapriimanja i prihvaćanja ne mora biti dugo zbog inertnosti recenzenata nego samih autora koji iz raznih razloga znaju otegnuti s potrebnom revizijom teksta u slučaju dobivanja uvjetno prolazne recenzije. Upravo to je bio slučaj s tekstom koji je daleko najdulje od svih bio u proceduri (v. Tablicu 2).

¹⁵ Urednički uvodnici, osvrti i komentari nisu ubrojani u statistiku.

Godište	2021	2022	2023	2024	\bar{x}^9
Čitanost ¹⁶	64.364	35.698	39.404	11.702	14.848,5 ¹⁷
Ukupan broj navoda ¹⁸	8	26	12	/	15,33
<i>Prosječan po dokumentu</i>	0.19	0.542	0.231	/	0,321
<i>Kvartil</i>	Q4	Q2	Q3	/	Q3

Tablica 2. Broj dana između zaprimanja i prihvaćanja recenziranih članaka u Analima HPD-a 2021-2024

Redni broj teksta	2021	2022	2023	2024
1.	155	191	22	69
2.	88	140	131	104
3.	68	15	36	68
4.	11	47	65	23
5.	14	40	127	81
6.	25	60	13	20
7.	42	46	49	15
8.	31	88	42	293
9.	37	94	51	104
10.	42		7	76
11.	72		108	207
12.	40			
13.	16			
14.	47			
15.	16			

¹⁶ Prikazuje se ukupan broj posjeta svim prilogima u pojedinom broju na dan 28. studenog 2024. Brojke nisu usporedive jer stariji sadržaji protokom vremena prikupljaju više posjeta no ne nužno linearno. Brojke za posljednji broj ne odnose se na cijelo izdanje nego na ukupno 14 priloga objavljenih na mreži najprije od kojih četiri nisu bila objavljena dovoljno dugo za iskazivanje prvih brojki o posjetama koje se osvježavaju na mjesečnoj osnovi. V. detaljno na: <https://hrcak.srce.hr/posjecenost-objasnjenje> Ukupno, brojke ipak nešto govore ako ih zainteresirani čitatelj usporedi s brojkama usporedivih društvenoznanstvenih i humanističkih časopisa uzetih zajedno za dano godište. Vrijedi izdvojiti Kasapović (2023) koji spomenutog datuma broji gotovo 15.000 posjeta i preko 9.000 učitavanja dokumenta što je više od cijelih brojeva nekih časopisa iz iste godine.

¹⁷ Broj za prvu godinu podijeljen je s četiri, za drugu s tri, za treću s dva, za četvrtu i posljednju uzet je ionako krnji broj te je ukupan zbroj podijeljen s četiri. Rezultat je vrlo ilustrativne naravi u pogledu prosječne godišnje "čitanosti" broja.

¹⁸ Podaci u ovoj i idućoj kategoriji navedeni prema Scimago Journal Ranku (scimagojr.com). Prema Google Scholaru na dan 28. 11. 2024. prilozi objavljeni u časopisu u razdoblju od 2021. do 2024. ukupno broje 43 navoda u četiri godine citiranja što daje prosječnu stopu od 10,75 citata po godini, odnosno 0,43 citata po članku. Zahvaljujem Leonu Cvrtili na ovim podacima.

Tablica 3. Sadržaj brojeva Anala: tematska pokrivenost, interdisciplinarnost i vrijednosne koordinate broja

Broj	2021	2022	2023	2024
Temati	Hrvatska politika Komparativna politika i regionalne studije: BiH; Bliski istok Međunarodni odnosi i diplomacija Politička teorija Politička povijest	Hrvatska politika Komparativna politika Javne politike Politička psihologija Samokritika društvenih znanstvenika Analitička filozofija i politika: polemika	Hrvatska politika: izbori; pandemija Javne politike Međunarodni odnosi Politička teorija O postjugoslaven-skim studijama	Hrvatska politika Suverenost i sigurnost Politička teorija: politika carstava; međuvlade Povijest ideja: Rousseau i Smith Polemika o Šuvarovoj biografiji
Interdisciplinarnost	Sociološke studije agenata socijalizacije; vojno-obrambene znanosti; kombinacije političke povijesti s teorijom igara i međunarodnim odnosima	Politička psihologija, sociologija i analitička filozofija	Komunikologija i politička geografija	Međunarodno pravo, politička psihologija i sigurnosne studije; filmologija
Općenita napomena o sadržajnim i vrijednosnim koordinatama broja ¹⁹	Ideološke podjele u Hrvatskoj Komparativne političke institucije i regionalizam Konsocijacijska politika BiH Politika na Bliskom istoku Države i diplomacija u MPO: realizam i sekuritizacija Kritika nacionalizma i populizma Stvaranje Jugoslavije i Slavenski koridor	Protekcijonizam i autoritarnost Kritika nacionalne države, komodifikacije i etnonacionalizma Promjena paradigme švedske politike Depopulacija, migracije i glasovanje Epistemološki relativizam i kritika politički nekorektnih križara javnih politika Problem zagađenja okoliša Heuristika i jaz između stava i ponašanja Parodiranje recenzija Polemika o konsenzusu bez pokrića	Afirmacija stranaka i izbornog sustava Afirmacija i kritika pandemijske politike u različitim aspektima Kritika različitih aspekata ruskog imperijalizma Fazni model i dizajn javnih politika Različita čitanja Machiavellija: fenomenologija i "nastrano" Kritika sablasti postjugoslavenstva	Populizam i mračni ego kao pokretač: prijetnje demokraciji Suprotstavljanje europske i nacionalne perspektive o sigurnosti; kritika apsolutizacije okolišne sigurnosti Okcidentalna dekadencija i ruski imperijalizam u mističnom ključu Lijeve političke misao: problemi lijevog šmitovstva i ransjerovska kritika Političko-ekonomska antropologija poretka Polemika o naslijeđu starog režima

¹⁹ Kategorija koju preuzimam iz uvodnika od prije tri godine kao i sadržaj prvog stupca koji se odnosi na broj iz 2021 (Petković, 2021: 17). Vrijednosna perspektiva ne znači samo vrednovanje odabranog problema nego i prethodan odabir problema kao relevantnog. Prije

Kao novost sam dodao prosječnu brzinu obrade članka²⁰ pri čemu su apsolutne vrijednosti izdvojene u *Tablici 3*, te omjer odbijenih i objavljenih radova, što su novi podatci kojima raspolažem kao urednik zaokruženog mandata, a nisam ih imao za prethodna uredništva. Zbog redundantnosti sam izbacio dvije kategorije iz tabličnog prikaza: izvješća o radu društva i sekcija, jer je časopis sasvim transformiran u akademski znanstveni časopis, a u svakom broju bio je objavljen prikaz godišnjeg skupa Hrvatski politološki razgovori (HPR) odnosno Konferencije CEPESA-e za godinu kada su HPR bili s njom spojeni; te indeksiranost jer je riječ o istim bazama kao u slučaju prve godine (v. Petković, 2021: 17), pri čemu prijava za Web of Science još nije razriješena na što se referiram u idućem dijelu uvodnika.

Također, temati i napomena o sadržajnim i vrijednosnim koordinatama zbog preglednosti su izdvojeni u posebnu tablicu (*Tablica 3*). Na kraju, *Tablica 4* donosi pokazatelje vezane za dodatne sadržaje na mrežnoj stranici Anala. Preostaje mi tako posvetiti se "izazovima". To je zanimljivi dio ove oprostajne riječi urednika.

Tablica 4. Godišnja statistika objava na mrežnoj stranici Anala HPD-a 2021-2024²¹

Godište	2021	2022	2023	2024	Ukupno	Prosječno
Blog	15	13	11	15 ²²	54	13,5
Urednički komentar	2	3	1	2	8	2
Podkast	/	5	5	4	14	4,33 ²³

Kamo bi časopis mogao ići u iduće četiri godine?

Prvo, pred novo uredništvo postavlja se problem koncepcije glavnog urednika i odnosa s uredničkim savjetom. Uredništvo čak i malih časopisa ovisi o stilu osobe, slično kao što, recimo, povijest europskih komisija kao "jakih" ili "slabih" ovisi o karakteru predsjednika, da ne govorimo o premijerima i predsjednicima u nacionalnim političkim arenama. Međutim, urednik nije samo osoba nego i institucija pa se postavlja načelno pitanje kao za arhitekta konstitucionalnih promjena koji nisu zadovoljni s političkim ishodom postojeće ustavne arhitekture. Je li urednički savjet savjetodavna komora uredničkoj egzekutivi koja ima autonomiju i odgovornost

metodologije, tema je dana u jeziku kao metodi spoznaje i sredstvu vrednovanja. Kratke prigodne označnice su moje, parcijalne i donekle proizvoljne. Politika imenovanja mogla je biti i drukčija.

²⁰ Prosječno vrijeme od zaprimanja do prihvaćanja članka nakon čega slijedi kratak proces prelamjanja, korekture i autorizacije te objava "na mreži najprije" ili, uz malo čekanje, u broju u prosincu.

²¹ Blog, urednički komentari i oprema podkasta su dvojezični, no audio sadržaj podkasta je na jednom jeziku, u pravilu na hrvatskom, uz iznimku dvaju razgovora na engleskom sa stranim autorima.

²² Do vremena zaključivanja broja krajem studenog. Dvije objave su reakcija Marka Grdešića na Pandžićevu recenziju i Pandžićev odgovor, no da se ne bi opterećivao blog i zbog cjelovitosti i arhiviranja za neke buduće istraživače povijesti političkog diskursa, polemiku smo naknadno prebacili na stranice časopisa.

²³ Politološki podkast krenuo je s emitiranjem 2022. pa 2021. nije uključena u statistiku.

pred širom javnošću ili zakonodavno tijelo koje kolektivno deliberira pri čemu je glavni urednik *primus inter pares*? Uz konstitutivnu, postavlja se i administrativna dilema u vezi s administrativnim, ljudskim i ekonomskim resursima na raspolaganju, a odnosi se na podjelu i cijenu urednički poslova.

U svom radu, preuzeo sam načela djelovanja prethodne glavne urednice autonomnog glavnog urednika koji preuzima velik dio zadaća uredništva i za njih snosi odgovornost. Urednički savjet uzео sam kao deliberacijsko tijelo pred kojim iz dobrih običaja, općih etičkih smjernica djelovanja i etičkog kodeksa časopisa odgovaram. Alternativa je ravnomjernija raspodjela posla i na urednički savjet i izvršnog urednika te na različite eksterne službe lekture, prevodenja i opremanja teksta. Model koji sam preuzeo mene je dovoljno dobro služio, no iziskuje puno energije i vremena. Prednosti su mu brzina i kontrola procesa no rizici su mu, uz pregaranje osobe koja obavlja previše poslova, veća mogućnost grešaka te ipak niža razina transparentnosti i kontrole procesa, ma kako bile jake odisejske sklonosti vezivanja za stup i oglašavanja istog. *Quis custodiet ipsos custodes?* Eksterne kontrole ipak su pouzdanije od samočuvanja čuvara.

Kvalitetan institucionalni pogon koji osigurava funkcioniranje časopisa nešto je o čemu i institucija, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, koji izdaje više društvenoznanstvenih časopisa, pa je tako i suizdavač Anala HPD-a, treba razmisliti. U tom kontekstu, ravnomjerna raspodjela posla i rasterećenje glavnog urednika koji se može usmjeriti na ono što mu je glavni posao – potraga za dobrim tekstovima po konferencijama i kroz znanstvene kontakte te osiguranje kvalitetnog recenzijskog postupka – te održavanje ritma procesa moglo bi polučiti kvalitetnije ishode iako veći broj uključenih u pravilu usporava proces. Uhodane kolektivne institucije uz podjelu rada mogle bi dati bolji ishod od rastrganih pojedinaca i štedjeti ljudske resurse u vremenu proizvodnje "suvišnih ljudi". Jednako tako, mala urednička republika s egalitarnijim uredništvom, možda i više "glavnih" urednika, barem s nekim ljudima i u nekim okolnostima, mogla bi iznjedruti dobre ishode.

Drugo, time se otvara i pitanje razvoja koncepcije samog časopisa. U radu ovog uredništva nastojali smo naći ravnotežu između internacionalizacije, koja uz deprovincijalizaciju koju donosi po definiciji, u pravilu donosi i kvalitetu, i reprezentacije akademske produkcije nacionalne političke znanosti. Pitanje za buduće uredništvo jest: razvijati se prema većoj internacionalizaciji autora i priloga ili zadržati identitet koji odgovara imenu Anali Hrvatskog politološkog društva. Suštinsko identitetsko pitanje akademskog časopisa ima odraz i na formalnoj i taktičkoj razini te se povezuje s jednim od vjerojatnih promašaja ovog uredništva odnosno "izazova" na koji se moglo bolje odgovoriti. Naime, časopis se prijavio za članstvo u prestižnoj Clarivateovoj bazi Web of Science te iz treće prošao formalnu trijažu što je uključilo duga čekanja i prepiske se nezainteresiranim izmještenim birokratskim agentima.²⁴

No unatoč prolasku formalne trijaže, časopis zasad nije dobio članstvo u toj bazi jer je u evaluaciji istaknuto da je previše članova uredništva časopisa i autora

²⁴ U prvom pokušaju, evaluatore je zbunjivalo što smo kao dodatni sadržaj na stranicu bili uključili časopis *Političke analize* (dva impresuma na istoj stranici nisu dozvoljena). Nismo također u etičkim dokumentima imali definirana pravila za ispravljanje i povlačenje objavljenih tekstova – (ne)pojavljivanje takvih slučajeva u praksi otvara zanimljiva pitanja o karakteru društvenih znanosti nasuprot prirodnima, no tu temu ovdje ne mogu razvijati. U drugom je pokušaju bila riječ o pogrešci no koju birokracija nevoljko priznaje – tvrdili su među ostalim da nismo objavili nijedan broj u godini što je bila besmislica i što je bilo lako forenzički dokazati – pa su nam kompromisno omogućili, uvjetno rečeno, bržu ponovnu evaluaciju na kojoj smo prošli prvi korak formalne trijaže no zasad zapeli u drugome pune uredničke procjene.

tekstova sa iste institucije, naime Sveučilišta u Zagrebu, što dovodi u pitanje integritet uredničkog procesa. Drugim riječima, da zaoštrim, globalistička baza očekuje i globalistički časopis.²⁵ Iako je u tijeku postupak žalbe²⁶ pa mogućnost ulaska nije sasvim isključena ipak se otvara načelno pa i strukturno (a ne samo taktičko pitanje manipuliranja birokratskim procesom kroz sastav budućeg uredničkog savjeta i politiku eventualnog prihvaćanja čak i lošijih tekstova no čiji autori imaju inozemnu afilijaciju): hoće li se Anali vinuti prema globalističkoj općenitosti i ostati Anali HPD-a samo u imenu kao praznoj folklornoj ljušturi ili će nastojati zadržati nacionalnu reprezentaciju i regionalnu komparativnu osjetljivost i zastupljenost? Između ovih pomalo karikaturalnih ekstrema, vjerojatno će biti riječ o kompromisu u politici časopisa koja će naći neku varijantu srednjeg puta između internacionalizacije po kvaliteti i rasponu priloga, ali i reprezentacije nacionalne političke znanosti te naravno istraživanja stranih autora koji se bave temama od interesa politologije u Hrvatskoj.

Treće, neki kompromisi čine se neizbježnima no širi pogled i promjena okolnosti ne čine ih više nužnima. Primjerice, nastojali smo balansirati između objave tekstova na engleskom koji imaju šire čitateljstvo i potencijalno veću citiranost od onih na hrvatskom kojima je krug čitatelja uži no u toku mandata objavili smo jedan tekst na dvama jezicima jer su autori sami na tome inzistirali i ponudili kvalitetan prijevod. Danas su, uz pomoć besplatno dostupnih alata umjetne inteligencije, dobri prijevodi mogući brzo i besplatno. Naravno, prijevode treba pročitati i redigirati no to nije toliko zahtjevan posao. Časopis bi mogao cijelu svoju produkciju na platformi Hrčak držati dvojezičnom, sučelje to dozvoljava. Nešto slično je ustvari još na samom početku mandata predložio jedan od članova uredništva, Josip Glaurdić, no tada mi se to činilo pretjerano zahtjevnim uz sve drugo što smo mijenjali i uvodili, uključujući cijelu novu stranicu na dvama jezicima, a tadašnji Google Translate bio je nepouzdaniji od današnjeg ChatGPT-a kao danas već općeg mjesta obavljanja različitih zadata u vezi s proizvodnjom teksta.²⁷ Tiskano izdanje, ionako za domaću publiku, koliko već opstane, moglo bi u cijelosti biti na hrvatskom. Tehnologija je sazrela tako da se može čuvati jezik kao nacionalno blago i osigurati univerzalna dostupnost kroz koine engleštinu kao zasad još uvijek lingua franca globalizacije uključujući i njezinu akademsku dimenziju.

²⁵ Kako je to sročio jedan stariji zatvorenik Lepoglave u intervjuu, objašnjavajući prakse zatvorske uprave, "nema grupisanja". Sukob između Schmitta i liberalnih (de)politizacija u gofmanovskom mikrokozmu, reklo bi se, relevantan je i u globalnome akademskom izdavaštvu.

²⁶ Argumentacija u žalbi koja je u postupku jest po prilici da je urednički savjet dovoljno raznolik, da je Sveučilište u Zagrebu fragmentirano, da je u maloj zemlji s još manjom politološkom zajednicom nemoguće izbjeći preklapanja institucija objavljiivača i objavljiivanih, da raznolikost priloga i članstva uredničkog savjeta dokazuje suprotno od onoga što se u odbijenici implicira o integritetu uredničkog procesa te da integritet tog procesa uostalom suštinski ne ovisi o broju članova uredništva unutar iste institucije. Dok smo probleme sa Scopusom unatoč sporosti birokracije uspjeli raščistiti na početku mandata (ispravljanje pogrešnih imena priloga i navodan hijat u jednoj godini objavljivanja prethodnog uredništva, koji je proizlazio samo iz toga što je jedne godine časopis objavljen u prosincu, a one iduće u siječnju), na čemu valja zahvaliti Ireni Frigo-Haltrich, bivšoj knjižničarki FPZG-a koja je imala kontakt jedne srdačne urednice unutar organizacije, WoS još preostaje. Ako ne dođe do promjene odluke na osnovi žalbe, buduće uredništvo ima priliku ponovne prijave kroz dvije godine pa novi glavni urednik, ako želi uvesti časopis u bazu, treba pripaziti na afilijacije uredničkog savjeta i onih autora objavljene radova.

²⁷ Iako njegove iteracije imaju dulju povijest, šira uporaba i popularnost ChatGPT-a sežu tek potkraj 2022. godine.

Četvrto, vraćamo se kormilu s početka teksta. Umijeće plovidbe glavnog urednika i njegove posade suočit će se s problemom svih uredništava koji ne zaobilazi ni snažnije časopise s naizgled komotnom pozicijom zaprimanja visokog broja kvalitetnih prijava među kojima treba probrati najbolje. Ta, kao i niže razine igre i strukturno drukčije situacije, ne mijenjaju potrebu za razlučivanjem i dobrom rasudnom snagom. Uz procjenu onoga što stiže bez narudžbe, u varljivoj *unsolicited* kategoriji, glavni urednik i članovi uredništva morat će aktivno privući kvalitetne tekstove. U njihovom privlačenju kao i u objavi morat će biti brzi, a povrhu oslanjanja na domaće konferencije za dio tekstova, valjat će pohoditi i one strane, vjerojatno ciljano kontaktirati različite poznate i nepoznate autore mimo toga. Pritom će valjati osigurati pokrivenost poddisciplina političke znanosti ali i interdisciplinarnost kroz zastupljenost drugih disciplina koje bacaju svoje specifično svjetlo na ekonomske, društvene i političke probleme.²⁸ Uz sve to se pojavljuju naznačeni izazovi umjetne inteligencije i problem izvornosti i dodane ljudska vrijednosti u članku. Iako je to pomalo pomodna tema, čini se da razvoj tehnologije nosi bitne promjene u području pisanja, pregledavanja i vrednovanja radova koji bi mogli značajno promijeniti pravila uredničke utakmice.

Valjat će uz sve to održavati i dodatne sadržaje bloga i podkasta te časopis činiti vidljivim, društveno i politički relevantnim jer društvena znanost zatvorena u samoreferentne niše visoke specijaliziranosti gubi svoj aristotelovski smisao jedinstva politike i etike te komunikacije s političkom zajednicom koju nastoji poboljšati i koja je uostalom s tom svrhom i financira.

Na kraju izlistavanja izazova, ne smijem zaboraviti jednu temu. Kao što duh Hamletova oca progoni Elsinore, tako i časopis i dalje progoni duh nenavodjenja koji smo naslijedili od prethodnog uredništva i prosljeđujemo sljedećemu. U Analima citirane reference neće odmah osvanuti u toj bazi s porukom njihovim autorima. Sve smo pokušali da to riješimo osim skidanja uroka, ne znamo što je. Prebacivanje u JATS XML nije riješilo problem, no ulazak u WoS mogao bi također pomoći. Možda se problem riješi sam od sebe tj. nenadanom milošću Googleovih parsera. Dotad, predstavljamo vam naš posljednji broj koji je uključen u prethodne statistike i procjene.

Politički kairos i opasno more

U posljednjem broju ovog uredništva nudimo pet manjih temata – većinom blokova od dva povezana teksta – jednu polemiku, dvije recenzije knjiga i dva prikaza skupa te, kako je to ponekad običaj, popis recenzenata koji su recenzirali priloge za časopis kroz ove četiri godine. Prvi temat uobičajeno je posvećen hrvatskoj politici. U njemu Bartul Vuksan-Ćusa i Berto Šalaj metodološki precizno seciraju problematiku populizma dajući jasniju sliku aktivacije i apstinencije birača koji imaju populističke stavove (Vuksan-Ćusa i Šalaj, 2024) dok Tomislav Pavlović iz perspektive političke psihologije analizira problematiku političke aktivacije mračnih crta ličnosti, istražujući razlike između mladih muškaraca i žena u Hrvatskoj po tom pitanju (Pavlović, 2024). Kvalitetu metodologije na stranu, već iz pojmovnog polja i njegove ideološke valencije jasno je da analize hrvatske politike prate politička kretanja u zapadnim demokracijama koje opsjeda sablast populizma, ali i psihopatologizacija politi-

²⁸ Naravno, novi bi glavni urednik mogao biti malo stroži po pitanju kraćenja tekstova od ovoga no bolje da ne razvijam tu temu dodatnim produljivanjem ovog teksta. Najbolja je metoda fiksna gornja granica pri samom zaprimanju.

ke koja ne odgovara očekivanjima "establišmenta". Očigledno živimo u vremenima kada politička znanost u svojstvu čuvarice liberalne demokracije ima puno posla.

Drugi temat, jedini koji broji tri teksta, čitateljima predstavlja suprotstavljena shvaćanja suverenosti i sigurnosti Europske unije i nacionalnih država. Anna Molnár i Éva Jakusné Harnos (2024) provele su diskurzivnu analizu strateških dokumenata EU, istražujući pojmove autonomije i suverenosti u njima te trasirale evoluciju ideje europske obrane. No ideje nisu nužno i stvarnost. Danijela Lucić i Josip Bilić ukazuju na to u svom tekstu u kojem interpretacijskom analizom sadržaja propituju davanje prednosti okolišnoj sigurnosti kao identitetskoj ambiciji EU koja može generirati sigurnosne rizike (Lucić i Bilić, 2024). Tomislav Dagen je pak u perspektivi međunarodnog prava i analize vojnih izdataka ponudio normativno legitimiranje spirale naoružavanja iz pozicije teorijski nereflektirane ali ništa manje stvarne teorije igara (Dagen, 2024).²⁹ Raznolikost političkih razina i metoda analize te normativnih okvira predstavlja izazov, ali i potiče kritičko promišljanje dokazujući da je časopis kao cjelina više od zbroja dijelova tj. njegovih pojedinačnih tekstova.

Vjerojatno i najizazovniji temat koji iz sfere metodološki precizne empirijske znanosti, ali i prizemne politike dana, zalazi u sferu ambicioznije hermeneutike uspostave i razgradnje poretka, bavi se politikom carstava. Zoran Kurelić povezuje analizu jezika proklinjanja i tumačenje filma o prokletstvu s političkim prokletstvom liberalno-demokratskog okcidenta (Kurelić, 2024). Cvijanovićeve "Mrtve duše" prepoznatljiv naslov odgonetaju genealogijom političke zlouporabe religije u tipičnom primjeru političkog gnosticizma koji je ponudio novi ruski imperij (Cvijanović, 2024). Temat nudi mogućnost kritičkog promišljanja različitih oblika imperijalne politike. Parafrazirajući Tolstoja prebacivanjem obiteljskog u političko, mogli bi reći da su sve sretne političke zajednice sretne na isti način. Recimo da su to republike no one su često i kratkog vijeka što se, također u književnosti, drži jednim od obilježja sreće: dugotrajnost je iz iste definicijski eliminira. Nasuprot mitu o dobrim kraljevstvima iz bajki, povijesna carstva bi kao politički prostori u stalnom širenju i razvijanju oblika dominacije bila osuđena na nesreću i propast, svako na svoj poseban način. Možda bi humanistička moralna poanta bila da oholost u mobilizaciji mitova i neizvršavanje utemeljiteljskih obećanja nose razaranje i propast onima koji ih prizivaju. Temat posredno propituje političku valenciju mitskog mišljenja, metafizike i religije u politici koje racionalizam otpisuje kao praznovjerje no stalno se iznova vraćaju. Mogu li subjekti prokletih carstava, kao i njihove elite, postati "mrtve duše" ili postoji mogućnost njihova spasa?

Posljednja dva temata već sam opširnije predstavio na mrežnim stranicama časopisa.³⁰ Temat posvećen politici prostora i demokraciji u međuvladu otvara staro problemsko polje epistemologije i politike, prisutno u političkom mišljenju od Platona naovamo. Tonči Kursar kritizira pokušaje aproprijacije Schmitta na ljevici kao epistemološki nemoguć i politički dvojbena pothvat (Kursar, 2024), dok Vedran Jerbić kritizira diskurs postistine kao dio elitističke obrane poretka od viška demokracije (Jerbić, 2024). Oba teksta na svoj način svjedoče o političkim previranjima suvremenosti i neuspjelim pokušajima da se pronađu rješenja za tekuće političke

²⁹ Neobična izjava pukovnika Šikišime, zgroženog dekadencijom i "hedonističkim budalama", u kultnom japanskom crtiću *Akira*, radnje smještene u apokaliptični Novi Tokyo, može poslužiti kao dodatna hrana za um: "Znanstvenici su hrpa romantičara. Vojnici, s druge strane, uvijek prethodno ispitaju rizike."

³⁰ V. <https://analihpd.hr/povijest-ideja-i-suvremenost-problema-rousseau-i-smith-o-politic-kome/> <https://analihpd.hr/epistemologija-i-politika-prostora-i-demokracije-u-meduvladu/>

probleme u utopijskim projekcijama i političkoj nostalgiji. U tematu posvećenom povijesti ideja, Damjan Stanić pronalazi mjesto za sukob u Rousseauovoj republikanskoj političkoj teoriji (Stanić, 2024) dok Nikola Noršić nudi tumačenje liberala Adama Smitha s naglaskom na treću knjigu *Bogatstva naroda*, baveći se ciklusima društvenih promjena, ljudskom prirodom i ulogom države (Noršić, 2024). Oba autora nude bliska "štrausovska" čitanja, oslanjaju se na Machiavellija te svojim pristupom predstavljaju ogledni primjer izučavanja političkih ideja na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Recenzija knjige Rade Dragojevića o Šuvaru koju smo objavili na ljeto (Pandžić, 2024a) izazvala je dvije reakcije (Grdešić, 2024; Dragojević, 2024) na koje smo, sukladno sada već maloj tradiciji otvorenosti Anala HPD-a za polemike, dali pravo autoru da odgovori (Pandžić, 2024b; 2024c) što je dovelo do ukupno pet prinosa koji su na svoj način ocrtali ono političko u sporu. Bez obzira na kvalitetu pojedinih priloga, oni su kao cjelina opravdali prostor polemike kao aleturgije istine kroz proceduru jednakog pristupa javnom prostoru umjesto njezina zakrivanja kroz cenzuru. Ako se nema između čega birati, ne može se ni izabrati pa to ukida smisao etike i politike kao područja ljudske slobode. Mirjana Kasapović je u recenziji medijski i politički eksponirane knjige Koste Nikolića ponudila širu kritiku novokrajških studija kao državno sponzoriranog revizionizma (Kasapović, 2024), međutim u časopisu nismo zaprimili reakciju autora ili njegovih istomišljenika. Preostaje još zrela i kvalitetna recenzija oglednog izdanja duge tradicije istraživanja izbora na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu iz pera studenta Tomasa Kurbanovića (Kurbanović, 2024), kojoj na kraju valja pridodati dva kvalitetna prikaza relevantnih skupova, domaćeg tradicionalnog na FPZG-u (Bogdan i Smolić, 2024) i globalnog metodologijskog u Louvain-la-Neuve (Petek, 2024), inače i mjestu lijepoga Hergéova muzeja, koje donose uvid u istraživačke trendove domaće i globalne znanosti te tako prikladno zaključuju naš posljednji broj Anala kao ogledala političke znanosti, koje korespondira političkom kairou, pa je vrijeme i da se ja oprostim.

Kao glavni urednik, zahvaljujem se svim autorima, recenzentima³¹ i čitateljima, članovima uredničkog savjeta koji su pristali na članstvo i pomogli mi u radu, izvršnom uredniku Leonu Cvrtlići koji je svojim radom uzorno pokrивao internetsku stranicu i objave na društvenim mrežama, tehničkom uredniku Vladi Zeleniću koji je uvijek bio na raspolaganju i predstavlja neku vrstu skrivene duše časopisa, uredniku Politološkog podkasta i njegovu voditeljju Enesu Kulenoviću kao i Višeslavu Raosu koji odradio neke razgovore, Mateju Radniću, webmasteru naše stranice, Goranu Čularu, predsjedniku HPD-a za podršku časopisu i kvalitetnu suradnju s ovim uredništvom. Želim se posebno zahvaliti i Mirjani Kasapović ne samo na daleko najčitanijim i društveno i politički najrelevantnijim tekstovima nego i na dobrim savjetima koje mi je dala uoči i za vrijeme uredničkog mandata. Na tragu maritimnih metafora i pitanja o tome kako su Anali brodili i kamo brode, kao "čovjek iz Šibenika", uostalom, mogu i zaključiti na tom tragu. Doduše ne s pjesmom Radojke Šverko ili pak nekom šibenskom o tematici, kakvih ne nedostaje, već sa splitskom. "Brodovi su isti ka i ljudi, zlu moru daju život svoj", pjevao je Toma Bebić. To vrijedi i za urednike. No unatoč naporu posla, uključenost urednika u znanstvenu zajednicu, povezanost s ljudima koji taj posao donosi, ipak su nagrađujući. Biti urednik znači imati uvid u živčani sustav znanstvene zajednice kao živućeg kolektiva. Nisu su samo brodovi isti kao i ljudi nego i tekstovi, slika duše autorâ. Ni more, premda opasno, nije uvijek zlo već izazov za uspješnu plovidbu.

Sretno novom glavnom uredniku!

³¹ Njihov popis u četiri godine donosimo na kraju ovog broja.

Literatura

- Bogdan, R., i Smolić, M. (2024). "Podijeljena društva i politička polarizacija": Hrvatski politološki razgovori 2024 (prikaz znanstvenog skupa). *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 377-382.
- Cvijanović, H. (2024). Dead Souls. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 179-200. <https://doi.org/10.20901/an.21.11>
- Dagen, T. (2024). Jačanje vojnih kapaciteta i pristupanje vojnim savezima kao uvjet zaštite teritorijalnog integriteta i suverenosti. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 137-157. <https://doi.org/10.20901/an.21.09>
- Glavaš, Z. (2023). Odgovor Jerbiću. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 20(1), 305-307.
- Grdešić, M. (2024). Reakcija na recenziju Josipa Pandžića. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 325-327.
- Jerbić, V. (2023). Postmarksističko stanje: književnost, politika i teorija. Zvonimir Glavaš, Durieux, Zagreb, 2023., 287 str. (recenzija knjige). *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 20(1), 301-304
- Jerbić, V. (2024). Naslijeđe postmodernizma u eri post-istine: nova inačica krize upravljivosti demokracija. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 221-246. <https://doi.org/10.20901/an.21.07>
- Kasapović, M. (2023). Zbogom postjugoslavenstvu! *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 20(1), 265-284.
- Kasapović, M. (2024). Krajina 1991.–1995. Kosta Nikolić, Fraktura i Srpsko narodno vijeće, Zaprešić, 2023., 722 str. (recenzija knjige). *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 355-368.
- Kulenović, E. (2022a). Konsenzus bez pokrića (recenzija knjige). *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 19(1), 261-275.
- Kulenović, E. (2022b). Odgovor autoru knjige Konsenzus bez pokrića. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 19(1), 291-301.
- Kurbanović, T. (2024). Hrvatski birači: 30 godina političkog ponašanja i mišljenja, Kosta Bovan, Daniela Širinić i Višeslav Raos, ur. (recenzija knjige). *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 369-376.
- Kurelić, Z. (2024). Cursed Empires. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 161-177. <https://doi.org/10.20901/an.21.06>
- Kursar, T. (2023). Rat, mir i nomos: o nemogućnostima šmitovske transgresije prostora. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 203-220. <https://doi.org/10.20901/an.21.03>
- Lucić, D., i Bilić, J. (2024). Važnost okolišne sigurnosti u europskoj sigurnosnoj arhitekturi: analiza sigurnosnih strategija Europske unije. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 117-136. <https://doi.org/10.20901/an.21.08>
- Molnár, A., i Jakusné Harnos, É. (2024). From Quasi-Sovereignty to Full Sovereignty? The Interpretations of Strategic Autonomy and Sovereignty in the European Union. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 95-116. <https://doi.org/10.20901/an.21.02>

- Noršić, N. (2024). Luksuz ili nešto drugo? Uzroci raspada feudalizma i nastanka modernog trgovinskog društva u političko-ekonomskoj teoriji Adama Smitha. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 275-302. <https://doi.org/10.20901/an.21.04>
- O'Leary, B. (2021). What is a Normal Democracy? *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 19(1), 109-112.
- Pandžić, J. (2024a). I poslije Šuvara – Šuvar! Rade Dragojević, Šuvar. Politička biografija. Zagreb: Srednja Europa, 2024., 440 str. (recenzija knjige). *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 305-323.
- Pandžić, J. (2024b). Smrt pedanteriji, sloboda diletantima! *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 329-333.
- Pandžić, J. (2024c). Netrpeljivost lijenog mišljenja. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 341-351.
- Pavlović, T. (2024). Gender and Dark Personality Traits as Determinants of Collective Action Participation: A View from Croatia. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 65-91. <https://doi.org/10.20901/an.21.10>
- Petek, A. (2021). *MethodsNET Launch Events 2024: metodološko usavršavanje kao pretpostavka znanstvene izvrsnosti* (prikaz znanstvenog skupa). *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 383-385.
- Petković, K. (2021). Punoljetnost jednoga politološkog časopisa: Anali HPD-a 2004-2021. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 7-18.
- Sesardić, N. (2022). O jednom prikazu Konsenzusa bez pokrića. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 19(1), 277-289.
- Stanić, D. (2024). Rousseauova skrivena teorija sukoba. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 249-273. <https://doi.org/10.20901/an.21.05>
- Vuksan-Ćusa, i B., Šalaj, B. (2024). Bura u čaši vode: populistički stavovi i glasanje za populiste u Hrvatskoj. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 21(1), 25-63. <https://doi.org/10.20901/an.21.01>